

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**ПІДТРИМКА БАТЬКАМИ ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВОГО
ОРІЄНТУВАННЯ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ
ГРИ-ЛАБІРИНТ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Виконала: студентка 09-241М групи

Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми «Дошкільна освіта»

Колодич Катерина Володимирівна

Керівник к.пед.н. Цюпак І.М.
Рецензент Хоруженко Т.А., вихователь-
методист Антонівського ясла-садка № 4
комбінованого типу з логопедичними
групами Херсонської міської ради

Івано-Франківськ, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку.....	8
1.1. Зміст поняття та складові «просторового орієнтування» дітей.....	8
1.2. Наукові дослідження проблеми формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку.....	11
РОЗДІЛ 2. Методичні засади підтримки батьками формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт	14
2.1. Різновиди ігор-лабіринтів для дітей дошкільного віку...	14
2.2. Визначення рівня сформованості просторового орієнтування дитини дошкільного віку	17
РОЗДІЛ 3. Рекомендації з підтримки батьками формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт.....	26
3.1. Використання гри-лабіринт у роботі з дітьми дошкільного віку.....	26
3.2. Специфіка підтримки батьками формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт.....	28
ВИСНОВКИ.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	39
ДОДАТКИ.....	39
Додаток А. Складові орієнтування в просторі (за С.Кондратенко).	40
Додаток Б. Структура просторових уявлень (за А.Семенович)....	42

Додаток В. Змістовний аспект формування просторових уявлень у дітей старшого дошкільного віку (за А.Сахно).....	43
Додаток Д. Характеристика та правила створення домашніх лабіринтів для дітей дошкільного віку.....	44 45
Додаток Ж. Різновиди ігор-лабіринтів для дітей.....	49
Додаток З. Класифікація ігор лабіринтів.....	50 51
Додаток К. Поради щодо занять із дитиною з використання лабіринтів.....	
Додаток Л. Приклад схеми руху за словесною інструкцією.....	
Додаток М. Приклади лабіринтів різної складності.....	

ВСТУП

Актуальність дослідження обумовлена тим, що не сформованість просторового орієнтування є однією з причин, що визначають зниження його мобільності та контакту з навколишнім світом. Проблема орієнтування дитини у просторі достатньо різностороння, яка передбачає знання й уявлення про розмір, форму предметів, так і здатність розрізняти розташування їх у просторі, розуміння відношень у сприйнятті простору.

Вивченню проблеми становлення, розвитку та формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку присвячені роботи Кондратенко С., Голоти Н., Сахно А., Степанової Н., Сторожевої В., Ковалевської Н., Бровчак Л., Ліхницької Л., Старовойт Л., Степаненкової З., Каменщук Т., Марковської Н. та Тарнавської Н..

Науковці пропонують використовувати для формування знань про просторове орієнтування та закріплення навичок різні види дитячої діяльності, вагоме місце відведено дидактичним іграм та вправам.

Використання ігор-лабіринтів у роботі з дітьми різного віку присвячено роботи Комаринської Юлії, Білик Олена, Вус Світлана, Бережна Анна. Проте особливості супроводу батьків щодо формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт не знайшли своє відображення у науково-методичній літературі.

Тема кваліфікаційної роботи (просту) розроблена в межах науково-дослідної теми кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Педагогічного факультету Херсонського державного університету «Формування професійної компетентності кадрового педагогічного потенціалу у системі суспільних трансформаційних процесів».

Мета дослідження – науково обґрунтувати й дослідити особливості підтримки батьками формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт.

Для вирішення мети дослідження були сформовані такі **завдання**:

1. Розкрити зміст поняття «просторове орієнтування» та проаналізувати наукові дослідження з проблеми формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку.

2. Розглянути різновиди ігор-лабіринтів для дітей дошкільного віку та проаналізувати їх призначення.

3. Добрати методи визначення рівня сформованості просторового орієнтування дитини дошкільного віку.

4. Схарактеризувати специфіку підтримки батьками формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт.

Об'єкт дослідження – співпраця з батьками вихованців закладу дошкільної освіти.

Предмет дослідження – підтримка батьками формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт.

У процесі дослідження використано такі методи:

теоретичні – вивчення та аналіз наукової, методичної літератури та освітніх програм з проблеми формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку, з'ясування термінологічного поля дослідження;

емпіричні – аналіз програм, вивчення педагогічної, методичної та психодіагностичної документації, для з'ясування особливості підтримки батьками формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт.

Наукова новизна дослідження полягає в уточненні змісту поняття «просторового орієнтування», обґрунтовано специфіку

підтримки батьками формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт, розроблено рекомендації.

Практична значущість дослідження: дібрано методики для визначення рівня сформованості просторового орієнтування дитини старшого дошкільного віку, розроблено рекомендації підтримки батьками формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт.

Результати дослідження здійсненого у кваліфікаційній роботі можуть бути використані під час написання тез, доповідей, консультацій для батьків та в практиці організації співпраці з батьками.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення дослідження, узагальнені висновки та результати практичної частини з проблеми вивчення підтримки батьками формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт, обговорювалися під час виступу на засіданні кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти педагогічного факультету Херсонського державного університету.

Основні результати дослідження представлено на конференціях різного рівня:

- Всеукраїнська науково-практична конференція (з міжнародною участю) «ФРЕБЕЛІВСЬКА ПЕДАГОГІКА В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ВИМОГИ, ТРЕНДИ, ПЕРСПЕКТИВИ» (20-21 квітня 2023 р., Україна, м. Івано-Франківськ, м. Херсон) у виступі «**Специфіка підтримки батьками формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт**»;

- Всеукраїнська науково-практична конференція «ОСВІТА І ВИХОВАННЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПОВОЄННОГО СТАНУ» (27-28 квітня 2023 р., Україна, Рівне) у доповіді на «**Наукові дослідження проблеми формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку**»;

- Всеукраїнська студентська науково-практична інтернет-конференція «РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ» (7-8 листопада 2023 р., Україна, м. Івано-Франківськ) у доповіді «**Зміст поняття та складові «просторового орієнтування» дітей дошкільного віку**».

Кваліфікаційна робота має таку структуру: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВОГО ОРІЄНТУВАННЯ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ГРИ-ЛАБІРИНТ

1.1. Зміст поняття та складові «просторового орієнтування» дітей

Потреба у пізнанні дитиною простору зростає залежно від збагачення життєвого досвіду, розширення знань про предмети та явища зовнішнього світу. Чим більше розширюється коло рухів, самостійно виконуваних дитиною, тим більш точними стають її уявлення про розташування предметів у просторі, власні рухи, положення тіла у просторі, відчуття відстані.

Кондратенко С.В. зазначає, що «орієнтування в просторі - комплексне, багаторівневе поняття, що об'єднує у собі орієнтування у великому й малому просторі різних напрямів та рівнів» [16, с. 66]. Автором визначено початковий етап орієнтування в обмеженому та у великому просторі.

У *додатку А* подано опис складових орієнтування в просторі.

Під просторовим орієнтуванням розглядаються такі складові розвитку [25]:

1. Виявлення «точки стояння», іншими словами, місцезнаходження суб'єкта щодо оточуючих його об'єктів.
2. Визначення місцезнаходження предметів щодо людини, яка орієнтується в просторі.
3. Визначення розташування предметів у просторі по відношенню один до одного, іншими словами, просторові відношення між ними [25].

Вивчення психолого-педагогічних досліджень здійснених Голотою Н., засвідчило те, що поняття «просторові уявлення» містить

такі складові:

- уявлення про форму предметів та їхні розміри;
- здатність розрізняти предмети у просторі;
- оцінка відстаней, взаємного розміщення предметів» [9, с. 84].

У більш вузькому значенні, поняття «просторове орієнтування», Кондратенко С.В. розглядає його, як орієнтування на місцевості:

- визначення «точки відліку» відносно себе;
- визначення місцезнаходження об'єктів щодо себе;
- визначення розташування предметів відносно один одного [16, с. 67].

Голотою Н. проаналізовано дослідження А. Семенович й з'ясовано, що «структурі просторових уявлень виокремлено чотири рівні, які охоплюють кілька підрівнів:

- просторові уявлення про власне тіло;
- взаємовідношення зовнішніх об'єктів і тіла;
- вербалізація просторових уявлень;
- лінгвістичні уявлення, які формуються безпосередньо як мовленнєва діяльність і є водночас однією зі складових стиля мислення і власне когнітивного розвитку дитини» [9, с. 84].

У *додатку Б* подано структуру просторових уявлень яка покладена у послідовність оволодіння дитиною просторовими уявленнями в онтогенезі.

Аналіз змістового компоненту пов'язаного з формуванням просторових уявлень у дітей старшого дошкільного віку, здійсненого Сахно А. та Степановою Н. на прикладі освітніх програм дошкільної освіти [27, с. 12-13]: «Дитина в дошкільні роки» [24], «Світ дитинства» [28], «Українське дошкілля» [2], «Соняшник» [13], «Дитина» [10].

У *додатку В* подано змістовний аспект формування просторових уявлень у дітей старшого дошкільного віку (за Сахно А.).

За результатами аналізу, Сахно А. зазначає, що сформованість

просторових уявлень у дітей старшого дошкільного віку базується на таких компетентностях:

«- розуміє сенс просторових відносин (вгорі - внизу, попереду (спереду) - ззаду (за), ліворуч - праворуч, між, поруч з, близько);

- вміє визначати положення предмета по відношенню до себе, по відношенню до іншого предмету, позначати словесно;

- вміє орієнтуватися на аркуші паперу (праворуч - ліворуч, вгорі - внизу, в середині, в кутку);

- вміє рухатися в заданому напрямку, змінюючи його за сигналом» [27, с. 13].

У дослідженні Цюпак І. подана короткий зміст розділів, серед яких «Орієнтування в просторі» розкрито за такими складовими: «орієнтування на своєму тілі, щодо себе, щодо предметів, щодо іншої особи, орієнтування на площині й у просторі, на аркуші паперу (чистому й у клітинку), орієнтування в русі» [31, с. 133].

Отже, значення своєчасного розвитку у дітей просторових уявлень та вміння орієнтуватися у предметно-просторовому оточенні розглядаються у психолого-педагогічній літературі у двох аспектах:

- загально-розвивальний аспект пов'язаний з особливою роллю просторового сприйняття, уявлень та вміння орієнтуватися у просторі, в розвитку пізнавальної діяльності дитини дошкільного віку, у вдосконаленні сенсорних, інтелектуальних, творчих здібностей, тобто направлене на формування у дитини просторових уявлень, що підвищує результативність і якість її діяльності (продуктивно-творчої, пізнавальної, трудової);

- математичний аспект пов'язаний з розвитком у дошкільників здібності, володіння у різний спосіб просторової орієнтації («за схемою тіла», «за схемою предметів», за напрямками простору «від себе» та зі зміною точки відліку), що є основою успішного засвоєння математичної компетентності.

1.2. Наукові дослідження проблеми формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку

Просторове орієнтування характеризує місце розташування людини, відображаючи тривимірність простору на основі обраної системи відліку (на собі, від себе, від предмету, на площині тощо). Точкою відліку може бути власне тіло чи будь-який предмет оточення. Орієнтування у просторі тісно пов'язане з мобільністю, рухами частин тіла та вирішує завдання вибору напрямку, а також виявлення мети самого руху. Величезне значення тут мають просторові уявлення, які, незважаючи на деяку специфіку, адекватно відображають об'єкти зовнішнього світу та їхнє взаємо-розташування.

У дослідженні Сторожевої В. та Ковалевської Н. розглянуто особливості формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку [30, с. 162]. Авторами здійснено аналіз наукової літератури та уточнено зміст проблеми формування просторових уявлень у дітей.

Щодо методичної роботи з формування просторових уявлень, Сторожевої В. та Ковалевської Н. зазначають, що «вміння орієнтуватися у просторі й усвідомлення просторових відношень, напрямів збагачує мову дитини, робить її точнішою, переконливішою, граматично правильною. Через розуміння дітьми просторових відношень перед нею розкриваються змістові зв'язки між предметами і явищами – причинні, цільові, наслідкові» [30, с. 166].

Розглянемо погляди науковців на особливості розвитку та формування просторового орієнтування дітей через використання різних засобів та через спеціальні підходи.

Так, Бровчак Л., Ліхіцька Л., Старовойт Л. та Голота Н. зазначають, що «проблема формування просторово-часових уявлень у дітей дошкільного віку потребує більшої уваги педагогів, зокрема розширення можливостей різних видів діяльності дошкільників у пізнанні ними простору та часу» [4, с. 115; 7, с. 157].

Також, на думку авторів, чуттєве пізнання дитиною простору зростає пропорційно накопиченню її життєвого досвіду і знань про предмети навколишнього середовища.

Сахно А. пропонує «систематично включати в освітню діяльність і спільну діяльність педагога з дітьми дидактичні і рухливі ігри, спрямовані на формування просторових уявлень; застосовувати в освітньому процесі такі засоби як плани, схеми, моделі для позначення просторових відносин; активно і правильно використовувати в мовленні поняття, пов'язані з просторовим орієнтуванням; регулярно включати в освітній процес і в режимні моменти рішення дітьми проблемних ситуацій, пов'язаних з орієнтуванням в просторі; збагачувати розвиваюче предметно-просторове середовище дидактичними засобами, що вдосконалюють орієнтування в просторі» [27, с. 79].

Каменщук Т. вказує на те що, розвиток просторових уявлень відбувається на основі формування сенсо-моторної активності дітей, що формується, у спілкуванні з дорослими та при зміні провідних типів діяльності на певному відрізку розвитку [14, с. 332-344].

Дидактичні ігри та ігрові вправи математичного змісту, на думку Марковської Н. та Тарнавської Н., найбільш відомі і часто вживані в сучасній практиці дошкільної освіти, а їх застосування у освітньому процесі сприяє розвитку пізнавальних інтересів у дітей, допомагає без напруги засвоїти просторове орієнтування. Важливою умовою при організації ігор математичного змісту, як зазначають автори, «має бути їх сучасність, доцільність навчальним задачам, своєчасне ускладнення змісту, систематичність застосування» [20].

Різноманітний цікавий матеріал можна розділити на три групи, як зазначають Марковська Н. та Тарнавська Н., саме виходячи з логіки дій, здійснюваних тим, хто розв'язує задачу [20]:

«1. Розваги:

- загадки, задачі-жарти, ребуси, кросворди, головоломки,

математичні квадрати тощо;

- «Танграм», «Колумбове яйце», «Кубики для всіх», «Чарівне коло».

2. Математичні ігри та завдання:

- блоки, кубики; -

шашки, шахи;

- словесні.

3. Розвиваючі (дидактичні) ігри та вправи:

- з наочним матеріалом;

- словесні» [20].

Отже, у наукових дослідженнях проблеми формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку зазначено, що формування просторових знань та умінь можна здійснювати як на спеціально організованих заняттях з математики так і в інших видах діяльності, зокрема на заняттях з фізичного виховання, під час щоденних прогулянок, використовуючи математичні, логіко-математичні та дидактичні ігри, головоломки.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПІДТРИМКИ БАТЬКАМИ ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВОГО ОРІЄНТУВАННЯ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ГРИ-ЛАБІРИНТ

2.1. Різновиди ігор-лабіринтів для дітей дошкільного віку

Лабіринти, як засіб спрямовані на покращення навичок орієнтування на ігровому полі та є чудовим практичним методом для розвитку інтелекту дитини, тренування ока сприймати простір повністю. За правильно організованої роботи дорослого та дитини під час гри-лабіринт, мовленнєвий супровід руху дитини – така гра може стати ефективним засобом формування та розвитку просторового орієнтування у просторі та на площині, зокрема ігровому толі чи аркуші паперу.

Розглянемо користь, яку приносить дитині проходження лабіринтів. Окрім, вправлення у орієнтуванні в просторі та відповіді на питання «Йти наліво?», «Чи направо?», «Повернутися?», «Чи йти вперед?», у дитини відбувається розвиток:

- а) зорово-моторних навичок;
- б) навичок дрібної моторики;
- в) навички розв'язання завдань;
- г) запасу слів, що позначають напрямки простору та вміння їх використовувати (активне мовлення);
- д) навички правильно здійснювати рух чи показувати напрямок (пасивне мовлення).

Розглянемо можливі різновиди ігор лабіринтів, які можна використовувати у роботі з дітьми дошкільного віку з метою тренування чи розваги.

Сайт «Нова освіта» серед представлених 55 енергійних ігор та

розваг для дітей вдома на час карантину пропонує лабіринт та смуги перешкод. Серед ігор перевага надана саморобним лабіринтам [22].

У додатку Д подано характеристику та правила створення домашніх лабіринтів для дітей дошкільного віку:

1. Місія неможлива.
2. Книжковий лабіринт.
3. Смуга перешкод.

У інтернет магазині представлені ігри-лабіринти для дітей за такими різновидами [26]:

1. Лабіринти із закріпленими деталями.
2. Лабіринти-конструктори.
3. Лабіринти у вигляді настільних ігор.
4. Лабіринти, намальовані на сторінках друкованих видань.

У додатку Ж представлено характеристику різновидів ігор-лабіринтів для дітей.

Avenudrive пропонує комп'ютерні лабіринти для дітей, метою яких є - знайти правильний шлях. Як зазначають розробники «сучасні віртуальні ігри лабіринти - спадкоємці древніх лабіринтів, якими славилися Рим і Греція. В античності переплетення заплутаних коридорів служило розвагою і покаранням» [18]. Лабіринти, які передбачають блукання неходженими коридорами, зберігають суть завдання, але виглядають по-різному:

- плоскі;
- тривимірні;
- з видом зверху;
- коли гравець з персонажем знаходяться всередині коридору і не бачать всієї павутини переплетень;
- класичні комп'ютерні лабіринти «Бомбермен» і «Pac-Man»;
- побудова чи збирання лабіринту з труб або проводів.

У додатку З подана класифікація ігор лабіринтів запропонована у

каталозі сайту Avenudrive та їх характеристику:

1. Класичний лабіринт.
2. Страшний лабіринт.
3. Математичний лабіринт.
4. Дитячий лабіринт.
4. Комп'ютерні ігри і головоломки.
5. Лабіринти наввипередки.
6. Тимчасові лабіринти.
7. Бомбери.
8. Мобільні лабіринти онлайн [18].

На сайті «Розвиток дитини» подано лабіринти, які батьки можуть знайти та скачати безкоштовно [19]:

- «Дитячий лабіринт всередині великої літери. При його проходженні дитина запам'ятовує, як візуально виглядає буква. Крім цього, там присутні зображення певних предметів, що починаються на цю літеру.
- Числовий лабіринт у вигляді квадратів із цифрами. Серед них є лише один правильний шлях від 1 до 10, який і потрібно знайти.
- Геометричні цікаві лабіринти для дітей. Представлені зображеннями різних фігур (квадратів, трикутників, трапецій). Малюк повинен пройти шлях, з'єднуючи лише однакові фігури та одночасно вивчаючи їх.
- Тематичні дивовижні лабіринти до певних свят.
- Завдання-квести. Під час проходження звивистого шляху потрібно збирати розміщені на ньому предмети, а потім підраховувати їх кількість.
- Незвичайні лабіринти для дітей. Вони містять різні типи ліній (зигзаги, спіралі, пунктирні) та героїв, що мають їх пройти» [19].

На сайті «Game-Game» представлено серію віртуальних лабіринтів у яку можуть грати як діти, так і дорослі, такі ігри лабіринти виконані в різних жанрах:

1. Об'ємні зображення.
2. Плоскі зображення.
3. Варіанти із зануренням у коридори ігрового поля, коли гравець бачить місцевість тільки всередині самого лабіринту.
4. Лабіринти, де ігрове поле спостерігається зверху, полегшуючи завдання [29].

Таким чином, можна стверджувати, що збірки лабіринтів доступні в різних форматах і для всіх вікових груп.

Отже, саме подорожуючи лабіринтами, дитина змушена активізувати свої знання з просторового орієнтування, отримуючи при цьому величезне задоволення від їх виконання, вирішення ігрового завдання. Дошкільник вчиться орієнтуватися у просторі, узагальнювати та аналізувати, стає винахідливішим, кмітливішим, розвиває інтелектуальні здібності, звикає контролювати свої дії.

2.1. Визначення рівня сформованості просторового орієнтування дитини дошкільного віку

В основі формування просторових уявлень та орієнтування у просторі дітей дошкільного віку лежить безпосередній практичний досвід. Орієнтування у просторі вимагає вміння користуватися будь-якою системою відліку. Диференціювання основних просторових напрямів дошкільника обумовлене рівнем орієнтації дитини «на собі», ступенем освоєння нею «схеми власного тіла».

Орієнтування на власному тілі слугує вихідною основою у освоєнні дитиною просторових напрямів, після цього накладається інша система відліку - словесна. Таким чином, дошкільний вік – визначається

етапом засвоєння словесної системи відліку за основними просторовими напрямками для орієнтування в навколишньому світі (у просторі кімнати, майданчика, вулиці; на площині, ігровому полі, столі, аркуші паперу тощо).

Відповідно до мети дослідження та обраного засобу (лабіринт), доречним буде розглянути особливості сформованості просторового орієнтування дитини дошкільного віку та за критерій обрати запропонований Кондратенко С. напрямок розвитку орієнтування «на аркуші паперу (права й ліва, верхня й нижня сторони аркуша, середина)» [16, с. 66].

Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу щодо визначення рівнів сформованості просторового орієнтування дитини дошкільного віку на аркуші паперу вирішено використовувати вже перевірені методики з адаптацією їх до мети нашого дослідження.

Так, Кондратенко С. [16] та Сахно А. [27] під час педагогічної діагностики просторового мислення у дітей дошкільного віку, здійснюють діагностику всієї сфери просторового орієнтування, проте нами буде використано лише завдання, щодо визначення рівня сформованості знань з «орієнтування в мікропросторі (на аркуші паперу)». Щодо критеріїв беремо запропоновані Сахно А.:

- активно застосовують в мовленні просторові визначення, що позначають просторові взаємовідношення;
- усвідомлюють сам простір в сукупності з предметами, що опинилися в ньому;
- добре відокремлюють положення фігур в площині;
- не допускають помилок при диференціюванні аналогічних тез в просторі, як, «праве - ліве», «попереду - позаду» тощо;
- використовують навички орієнтування на собі, на іншу людину, на різних предметах [27, с. 42].

Для визначення рівня сформованості просторового орієнтування

дитини дошкільного віку за визначеними критеріями пропонуємо такі діагностичні методики, як:

1. Методика «Вивчення вміння рухатися у вказаному напрямі».
2. Методика «Вивчення вміння задавати напрям руху та перевіряти правильність виконання».
3. Методика «Встановлення звичайних предметно-просторових відношень».

Опишемо адаптовані та розширені варіанти діагностичних методик.

Методика 1. «Вивчення вміння рухатися у вказаному напрямі» (за О.Дєдовим) [11].

Мета: вивчення уміння вислухавши інструкцію виконати правильно рух у заданому напрямку.

Словесна інструкція:

1. «Зроби три кроки вперед», «У якому напрямку ти зробив/зробила кроки?».
2. «Зроби два кроки вліво», «У якому напрямку ти зробив/зробила кроки?».
3. «Зроби два кроки назад», «У якому напрямку ти зробив/зробила кроки?».
4. «Зроби один кроки вправо», «У якому напрямку ти зробив/зробила кроки?».

Критерії оцінювання виконаного завдання (за кожне завдання, а їх чотири, нараховуються бали):

3 бали - дитина самостійно виконує завдання, правильно відповідає на запитання;

2 бали - дитина виконує завдання самостійно з другої спроби або просить допомоги дорослого;

1 бал - дитина виконати інструкцію за допомоги дорослого.

0 балів - дитина не може виконати інструкцію і не може виконати

її за підказки дорослого.

Методика 2. «Вивчення вміння задавати напрям руху та перевіряти правильність виконання».

Мета: вивчення уміння формулювати інструкцію із зазначенням напрямку руху для іншого та перевіряти правильність виконання заданого напрямку.

Словесна інструкція: «Задай мені завдання виконати кроки у певному напрямку: вправо, вперед, назад, вліво» (дитина дає завдання дорослому, наприклад: «Зроби один крок вперед»).

«Перевір, чи правильно я зробив/зробила? У якому напрямку я зробив/зробила кроки?» (дорослий може іноді помилятися, щоб дитина дійсно перевіряла).

Критерії оцінювання виконаного завдання (за кожне сформульоване дитиною завдання, а їх має бути чотири (вправо, вперед, назад, вліво), нараховуються бали):

3 бали - дитина самостійно формулює завдання, використовує всі напрямки правильно відповідає на запитання, перевіряє правильність виконання та за потреби виправляє;

2 бали - дитина формулює завдання самостійно з другої спроби або просить допомоги дорослого, робить помилки у перевірці;

1 бал - дитина формулює завдання за допомоги дорослого і не може виконати її за підказки дорослого; не бачить помилки, а за підказки дорослого робить виправлення;

0 балів - дитина не може формулює завдання інструкцію і не може її перевірити.

Відповідно до набраних балів можна визначити рівні:

- високий рівень – при набранні 12-9 балів;
- середній рівень – при набранні 8-5 балів;
- низький рівень – при набранні 4 балів і нижче.

Методика 3. «Встановлення звичайних предметно-просторових

відношень». Методику С. Забрамної пропонує використовувати Сахно А. [27, с. 48]. У своєму дослідженні автор у додатках подає завдання та інструментарій.

Мета: виявити можливості дитини, щодо використання життєвих уявлень і знань в розумінні розташування предметів у просторі (відношення один до одного), вміння орієнтуватися на аркуші паперу.

Приклад інструкції щодо орієнтування в мікропросторі, у нашому випадку на аркуші паперу:

1. «Виклади малинки вгорі аркуша, а кошики внизу».

2. «Постав червоні трикутники зліва, сині справа, а зелені - посередині аркуша.

3. «Розклади фішки: метелика у правий верхній куточок, квітку в лівий нижній, білочку в лівий верхній, горішок у правий нижній. З'єднай лініями зображення таким чином, щоб вони підходили один одному. Посередині постав відерце».

4. «Виконай графічний диктант: Починай від позначеної крапки, 1 клітинка вліво, 1 – вверх, 1 – вправо, 1 – вверх, 1 – вправо, 1 – вверх, 1 – вправо, 1 – вверх, 1 – вправо, 1 – вниз, 1 – вправо, 1 – вниз, 1 – вправо, 1 – вниз, 1 – вправо, 1 – вниз, 6 – вліво, 4 – вниз, 5 – вправо, 4 – вверх». Має вийти будинок.

Зразки графічних диктантів можна підібрати із запропонованих для дітей дошкільного віку, чи розробити самостійно за запропонованим зразком закодувавши будь-яке цікаву та впізнаване зображення: предмет, рослину, тварину тощо.

Критерії оцінювання виконаного завдання:

3 бали - завдання виконані правильно та самостійно дитиною;

2 бали – завдання виконані правильно, дитина просить допомоги дорослого;

1 бал – частина завдань виконана правильно, самостійно або за допомогою дорослого;

0 балів - всі або більшість завдань виконано неправильно.

Відповідно до набраних балів можна визначити рівні:

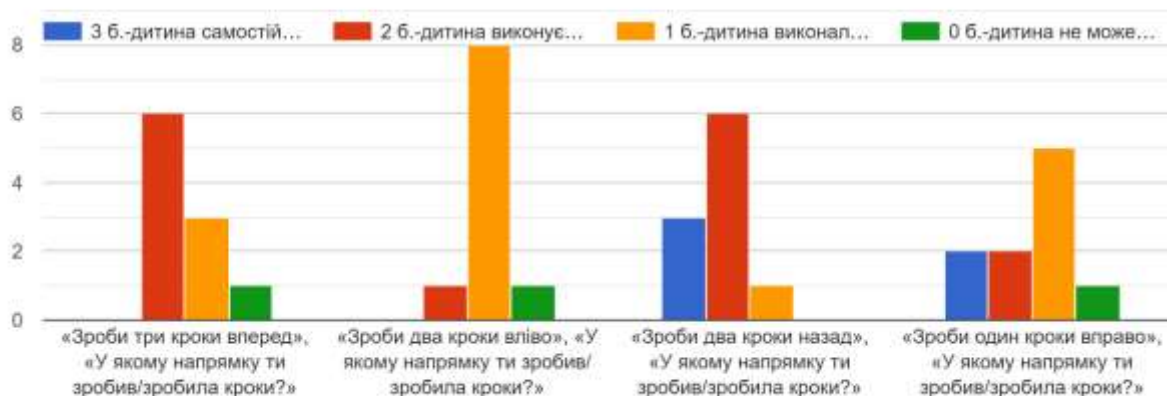
- високий рівень – при набранні 12-9 балів;
- середній рівень – при набранні 8-5 балів;
- низький рівень – при набранні 4 балів і нижче.

Отже, визначення рівня сформованості просторового орієнтування дитини старшого дошкільного віку потрібно виконувати з використанням запропонованих методик, індивідуально з кожною дитиною. Вихователь слідкує за виконанням завдання та оцінює, у відповідності до запропонованих критеріїв оцінювання за шкалою від 0 до 3 балів, з урахуванням якості виконання.

З урахуванням ситуації воєнного стану на вересень-жовтень 2022 року, до визначення рівня сформованості просторового орієнтування дитини старшого дошкільного віку було залучено батьків вихованців. Методику було адаптовано та пояснено батькам інструкцію виконання запропонованих діагностичних завдань, оцінка проводилась за кожне виконане дитиною завдання

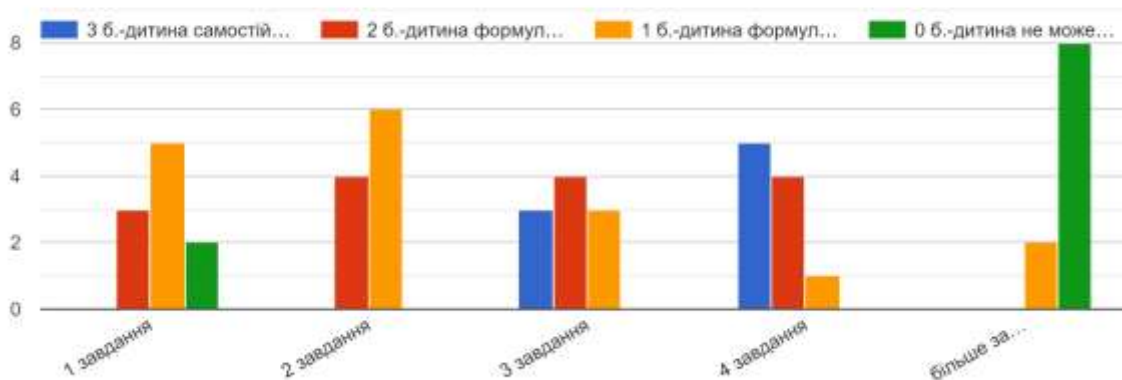
За результатами виконаних завдань, батьками було заповнено гугл форму, результати подано у діаграмах 2.1-2.3.

Методика 1. «Вивчення вміння рухатися у вказаному напрямі»

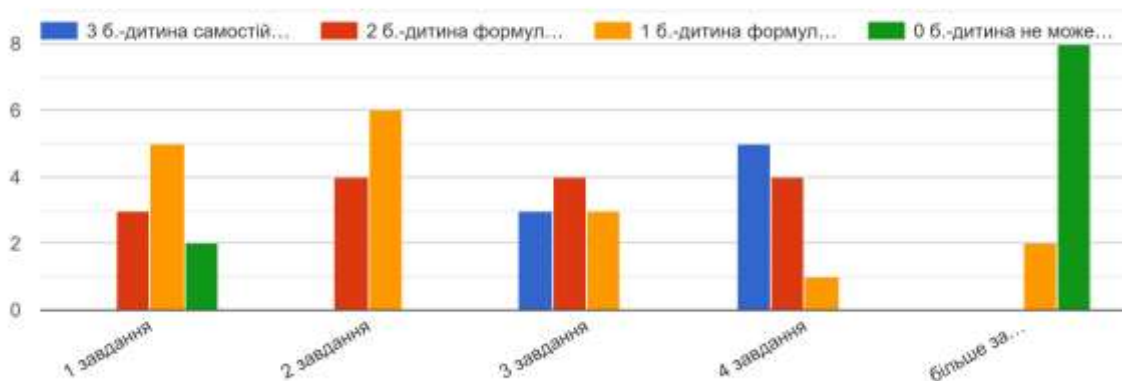
Діаграма 2.1

Методика 2. «Вивчення вміння задавати напрям руху та перевіряти правильність виконання». Словесна інструкція: 1. «Задай мен...ді помилятися, щоб дитина дійсно перевіряла».

Діаграма 2.2

Методика 2. «Вивчення вміння задавати напрям руху та перевіряти правильність виконання». Словесна інструкція: 1. «Задай мен...ді помилятися, щоб дитина дійсно перевіряла».

Діаграма 2.3

Узагальнені результати проведеного батьками індивідуального зрізу подано у таблиці 2.1. та позначено узагальнений середній показник

рівнів сформованості просторового орієнтування.

Таблиця 2.1

**Результати проведеного зрізу рівня сформованості
просторового орієнтування дитини старшого дошкільного віку**

Дитина Завдання методики	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Методика 1. [1 завдання]	3	3	3	2	2	2	2	1	1	0	2	2	1
Методика 1. [2 завдання]	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	0
Методика 1. [3 завдання]	3	2	1	2	2	2	2	2	2	3	3	3	1
Методика 1. [4 завдання]	1	1	0	1	1	1	1	1	2	3	3	2	0
Разом 1 методика	9	8	6	6	6	6	6	5	6	7	10	8	2
Методика 2. [1 завдання]	3	3	1	1	1	1	1	0	2	1	2	2	0
Методика 2. [2 завдання]	2	2	2	2	1	1	1	1	1	2	2	2	1
Методика 2. [3 завдання]	1	1	1	2	2	2	1	1	2	3	3	3	1
Методика 2. [4 завдання]	1	1	1	3	2	2	2	2	3	3	3	3	1
Методика 2. [додаткове]	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Разом 2 методика	7	7	5	8	7	6	6	4	8	9	10	10	3
Методика 3. [1 завдання]	3	2	2	2	3	1	2	2	3	3	3	3	1
Методика 3. [2 завдання]	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	3	2	1

Методика 3. [3 завдання]	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	2	0	0
Методика 3. [4 завдання]	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0
Разом 3 методика	6	5	3	4	7	2	4	4	6	6	9	5	2
Разом	7,33	6,67	6,47	6	6,67	4,64	5,33	4,33	6,67	7,33	9,67	7,67	2,33
Рівні	С	С	С	С	С	Н	С	Н	С	С	В	С	Н

За результатами дослідження, з'ясовано, що діти мають переважні труднощі у орієнтуванні в напрямку «ліворуч»-«праворуч», що в свою чергу пояснює проблеми у перевірці правильності заданого напрямку та під сам орієнтування на площинні, а саме на аркуші паперу, що слугував ігровим полем під час діагностики.

РОЗДІЛ 3

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДТРИМКИ БАТЬКАМИ ФОРМУВАННЯ ПРОСТОРОВОГО ОРІЄНТУВАННЯ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ГРИ-ЛАБІРИНТ

3.1. Використання гри-лабіринт у роботі з дітьми дошкільного віку

Для узагальнення освітнього потенціалу ігор-лабіринтів пропонуємо проаналізувати різновиди доступних для батьків ресурсів для можливого використання їх у спільних іграх з дитиною та як засіб організації самостійного дозвілля дитини.

Комаринською Ю. було проведено вебінар «Ігри з лабіринтами як ефективний засіб розвитку просторового мислення дошкільнят та молодших школярів» [15], у якому було акцентовано увагу на розвитку просторового мислення засобом різних конструкторів, пазлів, головоломок. Однак захопити ними можна далеко не кожну дитину. Автор пропонує, як засіб також використовувати ігри-лабіринти, які відрізняються значною різноманітністю, складністю проходження.

Під час вебінару Комаринська Ю. ознайомила слухачів з різновидами лабіринтів й акцентувала увагу на можливості їх використання задля розвитку та формування просторового мислення дітей дошкільного і молодшого шкільного віку [15].

На сайті «Розвиток дитини» подано лабіринти, розробниками вказано, що вони позитивно позначаються на розвитку дрібної моторики дитини [19], зазначені лабіринти пропонується використовувати батькам для спільних ігор з дитиною.

У додатку К подано поради щодо занять із дитиною з використання лабіринтів.

З метою закріплення у пам'яті дітей графічного вигляду цифр від 1

до 9, Білик О. пропонується використовувати «Практичний матеріал для занять - Цифрові лабіринти» [3], які сприяють запам'ятовуванню графічних зображень цифр через діяльнісний підхід, а саме знаходження виходу з цифри-лабіринту, розвивати когнітивні процеси дитини - логічне мислення, пам'ять, увагу, уяву, спостережливість, графомоторику рук та активізувати інтерес до математичних ігор.

Про переваги лабіринтів зазначено на психологічному освітньому сайті «Психологія», де вказано, що подібні завдання допомагають виявити і тренувати рівень наочно-схематичного мислення, а саме вміння користуватися схемами, умовними позначеннями, розвивають увагу [17].

Сайт Інклюзивно-ресурсного центру Південної міської ради, у вкладці «Ігри та вправи для розвитку уваги для дошкільнят та дітей молодшого шкільного віку» зазначено, що «робота з лабіринтами розвиває вміння цілеспрямовано зосереджуватися, вести пошук потрібного шляху, оглядаючись, а іноді і повертаючись назад, знаходити найкоротший шлях. Виконання таких завдань сприяє вдосконаленню якості довільної уваги: поступово збільшує її обсяг, покращує її розподіл, переключення, стійкість» [12].

Також подано рекомендації щодо перевірки таких завдань, а саме, що потрібно звертати увагу:

- «на те, щоб під час пошуку шляху дитина зупинялася на поворотах і подумки шукала вільний коридор»;

- «дитини на маленькі хитрощі, наприклад, з деяких лабіринтів можна швидше знайти вихід, якщо прокладати шлях з кінця» [12].

У світі інформаційних технологій наявні онлайн ігри-лабіринти, прикладами є:

- Мобільний додаток «Piggy Maze Runner» - це колекція з 90 рівнів лабіринту для маленьких дітей за мотивами казки про маленьке поросятко, яке має виконати місію - врятувати принцесу, вирішуючи

різні головоломки та проходячи лабіринт [21];

- Онлайн-гра «Maze for Kids» - це кумедна гра для дітей, яким подобається вирішувати складні завдання, гра побудована на ідеї подорожі космічним кораблем, що заблукав у лабіринті та якому потрібно якомога швидше повернутися на Землю [23];

- Ігри лабіринти онлайн - автономна версія лабіринту для проходження додаткових та логічних завдань [29];

- Онлайн квест-гра для дошкільнят «Лабіринт», розробила Бережна А. [1]. Метою передбачено навчити дітей орієнтуватись в лабіринті на площині, розвивати просторову уяву, логічне мислення та увагу.

Отже, представлене різноманіття видів ігор лабіринтів дає можливість дорослому обрати зручний засіб для роботи з дитиною. Подорожуючи такими лабіринтами, дитина змушена активізувати свої знання, отримуючи при цьому величезне задоволення від їх виконання. Малюк вчиться орієнтуватися у просторі, узагальнювати та аналізувати, стає більш винахідливим, кмітливим, розвиває інтелектуальні здібності, звикає контролювати свої дії, тренує окопір, а саме вміння охоплювати та аналізувати все ігрове поле.

2.2. Специфіка підтримки батьками формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт

Робота з формування просторових уявлень у дітей включає орієнтування в тривимірному – об’ємному (основних просторових напрямках) та двомірному – пласкому (на аркуші паперу) просторі. Головним тут є проведення ретельно підібраних, які поступово ускладнюються вправ, завдань-доручень, завдань-ігор з предметами та без них.

Розкриємо специфіку підтримки батьками формування

просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт. Із запропонованих у підрозділі 2.1. різновидів лабіринтів ми пропонуємо використовувати найбільш доступний у домашніх умовах плаский, класичний лабіринт на друкованій основі. Такий лабіринт батьки можуть роздрукувати, намалювати на аркуші в клітинку. Деякі видання пропонують друковані зошити та книжки:

- видавництво «Ранок» пропонує «Багаторазові лабіринти», «Гігантські лабіринти : прохось, шукай, лічи» [6];

- видавництво «Глорія» - «Захоплюючі лабіринти для дітей», «Казкові лабіринти для дітей» [5];

- видавництво «Старого Лева» - «П'єр і місто лабіринтів. У пошуках викраденого Камеия», «Вімельбух лабіринт П'єр і місто лабіринтів. Таємниця Емпайр Мейз Тауер», «Екстремальні лабіринти», «Лабіринти. Неочікувана мандрівка» [7].

Організовуючи гру у лабіринт, дорослий надає дитині аркуш, на якому намальований лабіринт та стрілочною вказано початок шляху. Гра в лабіринт з дорослим може мати декілька варіантів:

1. Класичний, який передбачає мовчазний пошук дитиною виходу з лабіринту.

2. Виконання інструкції дорослого. За отриманим аркушем-лабіринтом, дитині пропонується допомогти знайти дорогу до об'єкта на протилежному боці (мишка, котик, курча тощо), для цього потрібно виконати словесні інструкції дорослого, а потім перевірити правильність виконання.

Аркуш з лабіринтом потрібно розташувати так, щоб вхід у нього був ліворуч (праворуч, вгорі, вниз), потім йти по ньому (вести лінію) до повороту, повертати в потрібну сторону за інструкцією.

Наприклад, вхід до лабіринту вниз, йдемо вгору, вліво, вгору, вправо, вниз. Дійшовши до кінця, діти можуть себе перевірити: дорослий цей маршрут намалював маркером на плівці, наклавши її на

свій лист, дитина бачить - чи весь шлях вона пройшла правильно.

3. Надання інструкції дорослому. На відміну від попереднього варіанту, інструкції надає дитина, а дорослий їх виконує, дитина має правильно називати напрями руху, щоб дорослий зміг дійти до фінішу.

4. Коментоване проходження лабіринту. Цей варіант подібний до класичного варіанту, відмінністю є те, що дитина має коментувати свої дії, тобто називати напрями руху.

Для більш цікавого та мотивованого виконання дитиною інструкцій доречно запропонувати використовувати «персонаж», іграшка має бути не дуже велика, така, щоб вільно розміщувалась на аркуші з лабіринтом: машинка, лялечка, жучок. Іграшка має мати добре виражені частини, що позначають напрями для орієнтиру.

Використання іграшки теж супроводжується коментуванням. Наприклад, перед дитиною аркуш паперу з лабіринтом та маленька лялечка. Гра може мати декілька варіантів.

Варіант 1. Дитина, слухаючи інструкції дорослого, пересуває лялечку у потрібному напрямку. Наприклад, у правому нижньому кутку аркуша – дім, звідти ми підемо нижньою стороною аркуша до дошкільного закладу, він знаходиться у лівому нижньому кутку, а після дошкільного закладу ми поїдемо до зоопарку, який знаходиться у лівому верхньому кутку, тощо. Або правою стороною аркуша вгору ми підемо до парку, а звідти ліворуч по верхній стороні аркуша до зоопарку тощо.

У додатку Л подано приклад схеми руху за словесною інструкцією.

Варіант 2. Дорослий починає гру, а дитина вигадує та промовляють наступний орієнтир.

Приклади лабіринтів різної складності наведено у додатку М.

Для формування просторового орієнтування і для розвитку пізнавального інтересу у дітей дошкільного віку важливо поряд із простими інструкціями використовувати цікаві проблемні ситуації.

Батьки, які займаються з дітьми, повинні вміло спрямовувати пошукову діяльність дітей під час виконання словесних інструкцій у грі в лабіринт та підтримувати намагання дитини самотійно коментувати напрямки руху та давати інструкції дорослому. Зазначене сприятиме свідомому проникненню у ігрово-освітню діяльність та дасть можливість дитині практично діяти з наочним матеріалом, обговорювати варіанти руху, аналізувати всі можливі варіанти ходів й самотійно бачив можливість невірних способів рішення.

Отже, проходження лабіринтів розвиває логічне та просторове уявлення, тренує мислення дитини, орієнтує на багатоваріантність простору, вміння досягати мети. Запропонований засіб, а саме гра-лабіринт, розвиває завзятість та терпіння, що вже стає помітним по поведінці дитини дошкільного віку в процесі гри, такими реакціями є те наскільки швидко дитина здається або починає нервувати, якщо не знаходить вихід із лабіринту.

Чим нетерпляче веде себе дитина у грі, тим частіше необхідно залучати її до подібних ігор, крок за кроком виробляючи терпіння та спокійне сприйняття складних ситуацій. Роль дорослого має неоціненне значення під час таких ігор, адже лабіринти для дітей відмінно доповнюють ігрову діяльність, як і розвивальне заняття.

Найбільша помилка дорослих у тому, що гру вони вважають тільки розвагою. Насправді будь-яка гра - це тренування всіх життєвих ситуацій, з якими дитині доведеться зустрітися в житті.

ВИСНОВКИ

Під час написання кваліфікаційної роботи було реалізовано мету дослідження, а саме науково обґрунтовано особливості підтримки батьками формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт та зроблено відповідні висновки.

1. Розкрито зміст поняття «просторове орієнтування» та проаналізовано наукові дослідження з проблеми формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку й уточнено, що значення своєчасного розвитку у дітей просторових уявлень та вміння орієнтуватися у предметно-просторовому оточенні розглядаються у психолого-педагогічній літературі у двох аспектах: - загально-розвивальний аспект пов'язаний з особливою роллю просторового сприйняття, уявлень та вміння орієнтуватися у просторі; - математичний аспект пов'язаний з розвитком у дітей здібності, володіння у різний спосіб просторової орієнтації.

У наукових дослідженнях вивчення проблеми формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку зазначено, що формування просторових знань та умінь можна здійснювати як на спеціально організованих заняттях з математики, так і в інших видах діяльності, зокрема на заняттях з фізичного виховання, під час щоденних прогулянок, використовуючи математичні, логіко-математичні та дидактичні ігри, головоломки.

2. Розглянуто різновиди ігор-лабіринтів для дітей дошкільного віку й з'ясовано, що немає конкретної класифікації ігор-лабіринтів. Аналіз асортименту ігор та каталогів дав змогу виділити: друковані, конструктори та електронні версії ігор лабіринтів. За просторовим сприйняттям: плоскі; тривимірні.

3. Дібрано методи визначення рівня сформованості просторового орієнтування дитини дошкільного віку:

1. Методика «Вивчення вміння рухатися у вказаному напрямі».
2. Методика «Вивчення вміння задавати напрям руху та перевіряти правильність виконання».
3. Методика «Встановлення звичайних предметно-просторових відношень».

Визначення рівня сформованості просторового орієнтування дитини старшого дошкільного віку потрібно виконувати з використанням запропонованих методик, індивідуально з кожною дитиною. За результатами дослідження, з'ясовано, що діти мають переважні труднощі у орієнтуванні в напрямку «ліворуч»-«праворуч», що в свою чергу пояснює проблеми у перевірці правильності заданого напрямку та під сам орієнтування на площині, а саме на аркуші паперу, що слугував ігровим полем під час діагностики.

4. Схарактеризовано специфіку підтримки батьками формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт й розроблено можливі варіанти організації спільних з дорослим ігор:

1. Класичний варіант гри.
2. Виконання інструкції дорослого.
3. Надання інструкції дорослому.
4. Коментоване проходження лабіринту.

Проходження лабіринтів розвиває логічне та просторове мислення дитини, багатоваріантність, вміння досягати мети. Роль дорослого має неоціненне значення під час таких ігор, адже лабіринти для дітей відмінно доповнюють ігрову діяльність, як і розвивальне заняття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бережна А. Ю. Онлайн квест-гра для дошкільнят «Лабіринт». Освітня платформа «Всеосвіта». URL: <https://vseosvita.ua/library/onlajn-kvest-gra-dla-doskilnat-labirint-184764.html>.
2. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / за загальною редакцією О.В.Низковської. Тернопіль: Мандрівець, 2017. 256 с.
3. Білик О. Практичний матеріал для занять «Цифрові лабіринти». Всеукраїнський портал Anelok — Ігри для друку. URL: <https://anelok.in.ua/product/praktychnyy-material-dlia-zaniat-tsyfrovi-labirynty/>.
4. Бровчак Л.С., Ліхіцька Л.М., Старовойт Л.В. Особливості пізнання простору й часу в дошкільному віці як передумова успішного навчання дитини у школі. Молодий вчений. № 5.2 (69.2), травень, 2019. С. 110-115. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/5.2/25.pdf>.
5. Видавництво «Глорія». Каталог товарів. URL: <https://books.gloriya.net/ru/>.
6. Видавництво «Ранок». Каталог товарів. URL: <https://www.ranok.com.ua/ru>.
7. Видавництво «Старого Лева». Каталог товарів. URL: <https://starylev.com.ua/news/kartynky-labirynty-ta-kvesty-knyzhky-vimmelbuhy-vid-vsl/>.
8. Голота Н.М. Особливості пізнання простору й часу в дошкільному віці як передумова успішного навчання дитини у школі. С. 151-158. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/908/1/1280-3354-1-SM.pdf>.
9. Голота Н.М. Просторово-часові уявлення як основа життєвої компетентності дитини дошкільного віку. Стандарти дошкільної освіти:

дискурс науки і практики: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. 11.04.2014, Київ. С. 82-92.

10. Дитина. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років. / науковий керівник проєкту В.О.Огнев'юк; авторський колектив Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, Н.І.Богданець-Білоskalенко (та ін.). К: Київський університет ім. Б.Грінчека, 2020. 304 с.

11. Експрес-діагностика в ДНЗ. Комплект матеріалів для практичних психологів / Укладач О.Дєдов. Хотин, 2014. 41 с. (Додатки: діагностичні матеріали. 31 с.). URL: <https://naurok.com.ua/ekspert--diagnostika-v-dnz-57512.html>.

12. Ігри та вправи для розвитку уваги для дошкільнят та дітей молодшого шкільного віку. Сайт Інклюзивно-ресурсного центру Південної міської ради. URL: <http://pivdenne-irc.pp.ua/igry-ta-vpravy-dlya-rozvytku-uvagy-dlya-doshkilnyat-ta-ditej-molodshogo-shkilnogo-viku/>

13. Калуська Л.В. Комплексна програма розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку «Соняшник» / Л.В. Калуська. Тернопіль: Мандрівець, 2014. 144 с.

14. Каменщук Т.Д. Особливості формування просторових уявлень як однієї із складової психічної діяльності дітей в нормі та з порушеннями у розвитку. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. / за редакцією В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. Випуск III. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2012. С. 332-344. URL: <http://aqce.com.ua/download/publications/413/365.pdf>.

15. Комаринська Ю. Ігри з лабіринтами як ефективний засіб розвитку просторового мислення дошкільнят та молодших школярів. Вебінар на освітній платформі «Всеосвіта». Грудень 2020. URL: <https://vseosvita.ua/webinar/igri-z-labirintami-ak-efektivnij-zasib-rozvitku-prostorovogo-mislenna-doshkilnat-ta-molodsih-skolariv-279.html>.

16. Кондратенко С.В. Стан сформованості навичок просторового орієнтування у молодших дошкільників з порушеннями

зору. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ooop_2012_3\(1\)_15.pdf](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ooop_2012_3(1)_15.pdf).

17. Лабіринт. Психологічний освітній сайт «Психологія». URL: <https://www.annadomina.com/roditelyam/test/labirint/>.

18. Лабіринти для дітей грати. Ігри лабіринти: знайди правильний шлях. Avenudrive. 2021. URL: <https://avenudrive.ru/uk/goroskopy/labyrinths-for-children-to-play-games-mazes-find-the-right-way/>.

19. Лабіринти для розвитку дрібної моторики дитини. Сайт «Розвиток дитини». URL: https://childdevelop.com.ua/worksheets/tag-labyrinths_1-motor_skills-skills-sortpop/.

20. Марковська Н.М., Тарнавська Н.П. Формування просторової орієнтації у дітей дошкільного віку з використанням цікавого математичного матеріалу. *Сучасні технології формування логіко-математичної компетентності в дітей дошкільного та молодшого шкільного віку* / за загальною редакцією Н.П.Тарнавської., Н.Ю.Рудницької, Ю.М.Мурашевич. Житомир: ФОП «Левковець», 2015. 430 с. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/23989/1/12.PDF>.

21. Мобільний додаток «Piggy Maze Runner». URL: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.iabuzz.mazerunner&hl=uk&gl=US&pli=1>.

22. Нова освіта. 55 енергійних ігор та розваг для дітей вдома. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/3565-55-enerhiinykh-ihor-ta-rozvah-dlia-ditei-vdoma-adzhe-karantyn-ne-zhart>.

23. Онлайн-гра «Maze for Kids». URL: <https://igru.com.ua/ihry-labirynt/37309-hra-labirynt-dlia-ditei.html>

24. Освітня програма «Дитина в дошкільні роки»/ науковий керівник, проф. Крутій К.Л. Київ, 2010. 34 с.

25. Поняття орієнтування в просторі та її розвиток. Центральний Український Вісник. URL: <https://government.com.ua/navchannia/ponyattya-orientuvannya-v-prostori-ta-jiji-rozvitok.html>.

26. Розвиваючі ігри-лабіринти для дітей користь і задоволення в одному занятті! URL: <https://jak.koshachek.com/articles/rozvivajuchi-igri-labirinti-dlja-ditej-korist-i.html>.

27. Сахно А.М. Формування просторових уявлень у дітей дошкільного віку: магістерська робота. Черкаси: Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2019. 87 с. URL: <http://eprints.cdu.edu.ua/4096/1/sahno.pdf>.

28. Світ дитинства: комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів / упорядники: О.М.Байєр, Л.В.Батліна, А.М.Богуш та ін.; наук. керівник акад.. А.М.Богуш; за аг. ред.. Л.В.Батліної. Тернопіль: Мандрівець, 2015. 200 с.

29. Серія віртуальних лабіринтів. Сайт «Game-Game». URL: <https://www.game-game.com.ua/uk/tags/498/>.

30. Сторожева В.В., Ковалевська Н.В. Формування у дошкільників просторових уявлень. С. 162-167. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/9675/1/26.pdf>.

31. Цюпак І.М. Специфіка фахової підготовки майбутніх вихователів до формування математичної компетентності дошкільників. *Психолого-педагогічні умови вдосконалення підготовки кадрового потенціалу закладів дошкільної та початкової освіти*: колективна монографія / За заг.ред. Б.М. Андрієвський. Херсон: Видавництво ХНТУ, 2021. С. 128-150. URL: http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/15606/13.%2073_Цюпак.pdf?sequence=1.

32. Колодич К.В. Специфіка підтримки батьками формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку засобом гри-лабіринт. Програма Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю) «ФРЕБЕЛІВСЬКА ПЕДАГОГІКА В СУЧАСНІЙ

ОСВІТИ: ВИМОГИ, ТРЕНДИ, ПЕРСПЕКТИВИ» (20-21 квітня 2023 р., Україна, м. Івано-Франківськ, м.Херсон).

33. Колодич К.В., Цюпак І.М. Наукові дослідження проблеми формування просторового орієнтування дитини дошкільного віку. Професійний розвиток педагога: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Освіта і виховання в інформаційному суспільстві в умовах воєнного та повоєнного стану», м. Рівне, 27-28 квітня 2023 р. Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2023. С. 52-54.

34. Колодич К.В., Цюпак І.М. Зміст поняття та складові «просторового орієнтування» дітей дошкільного віку». Матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції «РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ» (7-8 листопада 2023 р., Україна, м. Івано-Франківськ).

ДОДАТКИ

Додаток А

Складові орієнтування в просторі (за С.Кондратенко)

Початковий етап орієнтування в *обмеженому або малому просторі* включає:

- орієнтування на власному тілі (знання частин власного тіла, знання про просторове розташування частин тіла, позначення розташування частин свого тіла відповідними просторовими термінами, порівняння реальних просторових відносин з їхніми відображеннями в дзеркалі);
- на площині стола (розташовувати предмети на поверхні стола ліворуч праворуч й у названих напрямках, визначати й словесно позначати просторове розташування іграшок і предметів);
- на аркуші паперу (права й ліва, верхня й нижня сторони аркуша, середина).

Початкове орієнтування *у великому просторі* - це знайомство з розташуванням об'єктів найближчого оточення дитини в приміщенні будинку й довкола нього (орієнтування у квартирі, у приміщенні навчального закладу, на вулиці, використання термінів *праворуч, ліворуч, угорі, унизу, спереду, позаду, далеко, близько тощо*).

У поняття просторової орієнтації також включають оцінку відстаней, розмірів, форми, взаємного положення предметів й їхнього положення щодо що орієнтується.

Структура просторових уявлень (за А. Семенович)

У розробленій А. Семенович структурі просторових уявлень можна виділити чотири основних рівні, до складу кожного з яких, у свою чергу, входять кілька підрівнів. У підґрунтя виділення рівнів у структурі просторових уявлень покладена послідовність оволодіння дитиною просторовими уявленнями в онтогенезі. Безумовно, всі ці рівні у процесі розвитку дитини певним чином перетинаються у часі.

Перший рівень – просторові уявлення про власне тіло. В. Мухіна зазначає, що початкові уявлення про напрямки простору пов'язані з сприйняттям дитиною власного тіла, яке є для неї центром щодо визначення напрямків. На першому році життя малюк оволодіває «найближчим» простором. На другому році життя слово дорослого включається у просторове орієнтування.

Другий рівень – просторові уявлення про взаємовідношення зовнішніх об'єктів і тіла. Цей рівень включає уявлення про взаємовідношення зовнішніх об'єктів і тіла, які розподіляються на: топологічні уявлення (про розміщення того чи іншого предмета), координатні уявлення (про розташування предметів з використанням понять «вгорі» – «внизу», «з якого боку»); метричні уявлення (про розміщення того чи іншого предмета), а також уявлення про просторові взаємовідношення між двома і більше оточуючими предметами. Таким чином, малюк орієнтується у більш широкому просторі, переміщуючись і діючи з предметами. Однак, як зазначає Г. Урунтаєва, виділяючи просторові відношення у практичній діяльності, дитина їх не усвідомлює. Розвиток просторових уявлень підкорюється закону основної осі: спочатку формуються уявлення вертикалі, потім уявлення горизонталі, уявлення про праву і ліву сторони. На думку Р. Лалаєвої, орієнтування дітей в навколишньому просторі розвивається у певній

послідовності. Спочатку дитина визначає положення предметів лише у випадку їх розміщення збоку. Вміння розрізняти праву і ліву сторони предмета, який знаходиться безпосередньо перед дитиною, розвивається у неї пізніше. Найбільш важким є визначення правої й лівої сторін у людини, яка напроти, бо для цього дитині треба подумки уявити себе в іншому просторовому положенні. Результатом розвитку на цьому етапі стає цілісна картина світу у сприйнятті просторових взаємовідношень між об'єктами і власним тілом.

Третій рівень характеризується вербалізацією просторових уявлень. Існує певна послідовність появи у мовленні позначень топологічного плану. Засвоєння слів-позначень у більш старшому віці сприяє розумінню відносності просторових уявлень залежно від точки відліку. Поява просторових уявлень на вербальному рівні співвідноситься із законами розвитку руху в онтогенезі.

Четвертий рівень – лінгвістичні уявлення, які формуються безпосередньо як мовленнєва діяльність і є однією зі складових стиля мислення і власне когнітивного розвитку дитини. Цей рівень найскладніший.

Таким чином, зазначені рівні просторово-часових уявлень формуються в онтогенезі поступово, надбудовуючись один над одним. Якщо з яких-небудь причини дитина не пройшла всі рівні розвитку просторових уявлень, у неї будуть труднощі в оволодінні лічбою, читанням, письмом.

**Змістовний аспект формування просторових уявлень у дітей
старшого дошкільного віку (за А.Сахно)**

«Дитина в дошкільні роки» [с. 27]	«Світ дитинства» [с. 166-167]	«Українське дошкілля» [с. 223-224]	«Соняшник» [с. 118]	«Дитина» [с. 231]
<p>Вільно орієнтуватися за планом групової кімнати, в приміщенні дитячого садка; використовувати план для вирішення задач на орієнтування в конкретних умовах. Орієнтуватися у тримірному просторі («від себе», «від предмета») за основними просторовими напрямками: у двомірному (на аркуші паперу, у зошиті).</p>	<p>Орієнтуватися у просторі у процесі його безпосереднього сприймання та словесного позначення просторових категорій (місце розташування, віддаленість); визначати своє місце перебування відносно об'єктів, що оточують; орієнтувати у тримірному просторі за основними просторовими напрямками, у двомірному просторі, статиці та динаміці. Формувати навички вільно орієнтуватися за планом групової кімнати, у приміщенні ДНЗ; використовувати план для розв'язування задач на орієнтування у конкретних умовах.</p>	<p>Закріплювати і поглиблювати просторові уявлення (ліворуч, праворуч, угорі, внизу, попереду, позаду, далеко, близько). Рухатися у визначеному напрямку, з'ясовувати місце перебування за заданою умовою; називати розміщення одного предмета відносно іншого. Визначати своє положення серед довколишніх предметів; уживати вирази, що визначають віддаленість предметів від себе. Ознайомлювати зі схемами просторового розміщення.</p>	<p>Закріплення просторових понять (праворуч – ліворуч, уперед – назад, угору – вниз) та просторових відношень (над, під, на, за, поруч, високо, низько). Навчання диференціювати поняття «далеко», «близько», «поруч». Розвиток уміння визначати розташування предметів відносно себе та інших предметів. Усвідомлення та закріплення поняття про те, що у кожній людини є права і ліва рука, навчання дітей визначати праву і ліву руку.</p>	<p>Визначати просторове розміщення на площині (на столі, в зошиті), проміжні напрямки (верхній правий кут, нижній лівий тощо). Вправляти у використанні в мові термінів, що означають різні напрямки і просторові відношення між предметами. Орієнтуватися за схемами, планами та моделі просторового розміщення, визначати місце розташування предметів на таблиці прямокутної форми із зображенням двох-трьох рядків і стовпчиків за двома координатами – назвою рядка і стовпчика, а також розташування одного предмета відносно іншого.</p>

Характеристика та правила створення домашніх лабіринтів для дітей дошкільного віку

Як створити власний саморобний лабіринт або перешкоди? Є ідеї! Ці ігри перевіряють стратегічні навички дитини.

Місія неможлива. Використовуючи креп-папір, паперову стрічку або нитки, створіть складний лабіринт. Встановлюйте лінії високо та низько, змушуючи дітей їх переступати, повзати тощо. Дітям сподобається така гра настільки, що точно будете повторювати.

Книжковий лабіринт. Використовує книги або інші предмети домашнього вжитку – одяг, спортивний інвентар, палиці тощо, тобто все добре спрацює. Створіть масштабний лабіринт, у якому діти будуть повзати, скакати або ходити. Чудова гра для дошкільнят, щоб працювати над їхньою просторовою обізнаністю та навичками вирішення проблем.

Смуга перешкод. Ця ідея – перевірений хіт. Створіть захопливу смугу завдань, яка включає різноманітні рухи – стрибки, повзання, врівноваження тощо. Ось декілька креативних ідей для смуги перешкод: перестрибувати обручі, стрічка для балансування, скакати між подушками (на ліжку тощо), пройтися як краб під ковдрою, натягнутою поміж двох стільців, щось перекотити, бігати, тримаючи щось у руках або на інших частинах тіла.

Гру можна робити кожен раз різною, щоб вона ніколи не старіла. Чудова гра для дітей різного віку. Можна змагатися на час.

Різновиди ігор-лабіринтів для дітей

Лабіринти із закріпленими деталями. Ця іграшка призначена для самих маленьких дослідників і представлена у вигляді пластикової чи дерев'яної основи, на якій закріплені металеві прутки, що мають замкнутий круг. На таких прутах розташовуються різнокольорові рухомі деталі.

Лабіринти-конструктори. Ця іграшка вже більш складна, оскільки вимагає від малюка зібрати лабіринт таким чином, щоб по ньому можна було безперешкодно прокатати кульку. Не рекомендується давати такі іграшки малюкам до 3 років, оскільки вони містять велику кількість дрібних деталей.

Лабіринти у вигляді настільних ігор. Така іграшка зможе захопити не тільки одну дитину 5-6 років, але і компанію його друзів.

Лабіринти, намальовані на сторінках друкованих видань. В ході такої гри дитині може бути запропоновано зібрати певну слово, число, провести казкового героя до мети, намалювати зображення та багато іншого.

Класифікація ігор лабіринтів

Ігри лабіринти можна поділити на кілька категорій, які відрізняються в залежності від підсумкової місії.

Класичний. Це той самий лабіринт, який всім нам знайомий з раннього дитинства і який роки двадцять тому публікували в збірниках кросвордів. Вам потрібно буде знайти один єдиний вихід, не відволікаючись на супутніх персонажів і збирання бонусів.

Страшний. Цей лабіринт злякає вас незвичній середовищем проживання. Кладовища і привиди, монстри і моторошні підземелля, все це наводить жах на любителів побродити по затишних закутках. Як бонус в таких іграх передбачена фінальна страшилка.

Математичний. Це нескладний і цікавий лабіринт для любителів світу цифр. Вам доведеться додавати і віднімати, множити, ділити і навіть згадати таблицю множення. Це відмінне тренування шкільної програми і математичних здібностей.

Дитячий. Дитячий лабіринт - це яскрава графіка, нескладні завдання і улюблені мультиплікаційні герої. Це цікава і забавна гра, яка неодмінно сподобається найменшим користувачам.

Комп'ютерні ігри і головоломки. Головоломки стали дуже популярні приблизно в кінці 19 століття. У них необхідно було знайти вихід з лабіринту, і розгадувати вони, як правило, дуже швидко. Згодом з'явилися на світ і об'ємні головоломки, в яких необхідно було завести / вивести кульку в центр / з центру. А після світ побачив комп'ютерні ігри лабіринти для дівчаток і хлопчиків.

Спочатку вони з'являлися в різних іграх як певні локації, через які повинен був пройти герой, але згодом вийшли самостійні варіанти лабіринтів у віртуальному світі, в яких необхідно було швидко знайти вихід. Зараз ми постараємося вам по докладніше розповісти про подібні

флеш-іграх.

Лабіринти наввипередки. В іграх цієї серії вам необхідно дістатися до фінішу. При цьому ви будете змагатися з комп'ютером або іншими людьми, так як в кооперативному режимі гри лабіринти на двох стають набагато цікавіше. В іншому варіанті ви тікаєте від будь-якого істоти (мінотавра наприклад) і повинні якнайшвидше знайти вихід і втекти. У таких аркадах зазвичай присутні різні бонуси, що спрощують проходження. Управління тут зазвичай здійснюється за допомогою клавіатури і інтуїтивно зрозуміло.

Тимчасові лабіринти. Тут вам необхідно за певний час дістатися до кінця лабіринту, часто, зібравши різні предмети. Тут лабіринти зазвичай складніше, ніж в категорії вище, тому грати в ці ігри часто буває набагато складніше і вимагають вони великих зусиль. Управління в таких іграх найчастіше задіє мишку, так як на відміну від верхнього варіанти, тут лабіринти зазвичай не будуються з квадратів, а складаються з різних вигнутих ліній, мостів та інших різноманітних елементів конструкції, тому керувати "стрілочками" тут було б важко.

Бомбери. Ще одним піджанром лабіринтів є бомбери, в які ваша мета буде змінена. Якщо в стандартних версія гри вам необхідно знайти вихід, то тут завданням стане знищення противників на карті. У бомбер ви будете бродити по квадратній карті, розчищаючи собі дорогу і добуваючи різноманітні бонуси, а також нові бомби.

Після того, як ви доберетеся до свого супротивника, потрібно буде поставити бомбу і постаратися його підірвати, тільки ось, вибухають вони не відразу, так що потрібно буде прорахувати траєкторію руху противника і вчасно встановити заряд. Причому, від своєї бомби вам теж доведеться ховатися, поки вона не активувалася.

Мобільні лабіринти онлайн. З появою в сучасному світі мобільних пристроїв, а саме смартфонів і планшетів, кількість онлайн аркад сильно збільшилася. Особливо цікаво стало грати в лабіринти онлайн, адже

завдяки акселерометру, ви могли управляти кулькою нахиляючи своєї смартфон в різні боки, а результати проходження відправлялися по інтернету друзям в режимі реально часу. Варіанти таких аркад ви зможете знайти абсолютно безкоштовно в будь-якому з магазинів додатків.

Як відомо, більшість дітей просто обожнюють вивільняти з різних ситуацій. І, звичайно ж, просто обожнюють лабіринти, як і всі секретне, загадкове і невідоме. Більшість дітей просто потребують складних, але цікавих завданнях, в яких можна проявити свої здібності, свій характер і знання!

Лабіринти і будуть таким завданням. Не випадково, в більшості дитячих центрах встановлені дитячі лабіринти, де вони грають і веселяться зі своїми товаришами! Тепер гри лабіринти є і в віртуальному просторі. Вони надають любителям таких ігор можливості самостійно знайти вихід із заплутаних коридорів. Звичайно ж, іноді доводиться натикатися на численні тупики, при цьому повертаючись постійно на те саме місце. Але якщо бути наполегливим і цілеспрямованим, ви обов'язково знайдете вихід навіть із самого складного лабіринту. Для цього варто уважно стежити за своїм маршрутом, залишати орієнтири, запам'ятовувати коридори.

Подібні ігри прекрасно розвивають концентрацію уваги і пам'ять, тому вони не тільки захоплюючі і цікаві, але і дуже корисні. Крім того, лабіринти дозволяють дітям навчитися прокладати можливі ходи логічно, а також вчать перебирати всі можливі варіанти. Це стане в нагоді не тільки, коли ви проходите лабіринт, але і коли ви вирішуєте будь-яку життєву задачу, і неважливо в якому віці, і наскільки складну.

Також проходження лабіринтів сприяє розвитку навичок зосереджуватися цілеспрямовано, шукати і знаходити найвірніший шлях, а також знаходити найкоротший шлях, нехай іноді озираючись або повертаючись назад. Головними героями в подібних іграх можуть

бути різні популярні мультиплікаційні персонажі. Наприклад, дівчатка просто обожають грати в лабіринти разом зі своїми улюбленими чарівницями Вінкс. Їх чари не дозволяють швидко виплутатися з лабіринту, тому вам належить їм допомогти. Також головними героями можуть бути і інші популярні герої, які популярні як у хлопчиків, так і у дівчаток.

Також зауважимо, що проходити віртуальні лабіринти корисно не тільки дітям, а й дорослим, особливо тим, хто займається різними креативом, створює щось незвичайне і нове. Мозок таких людей не повинен простоювати, так як йому обов'язково потрібна гнучкість і легке перемикання від однієї теми до іншої, при цьому, не зменшуючи обертів. Тому грати в подібні ігри дуже корисно і ефективно. Правда, звичайно ж, для дорослих лабіринти повинні бути набагато складніше. Але на нашому сайті знайдуться лабіринти, як для дітей, так і для дорослих!

Поради щодо занять із дитиною з використання лабіринтів

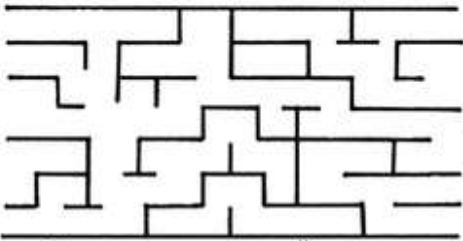
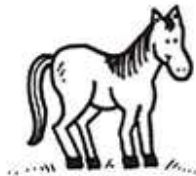
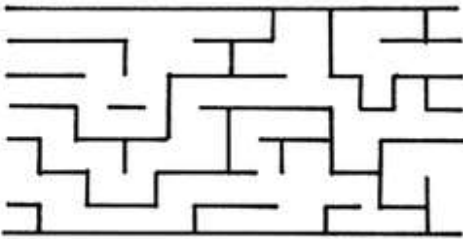
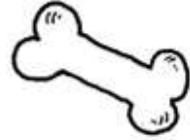
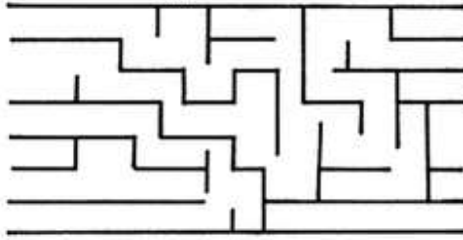
Щоб заняття приносили максимум користі, беріть до уваги наші поради:

- Займайтесь тоді, коли у дитини хороший настрій.
- Не заміняйте практичними завданнями час, виділений для перегляду мультиків чи ігор.
- Для початку обирайте прості лабіринти, з часом збільшуючи рівень складності.
- Дайте можливість ознайомитись із завданнями та детально пояснюйте їх суть.
- Звертайте увагу на малюнки, що доповнюють лабіринти, адже вони викликають інтерес.
- Придумуйте цікаві історії на основі зображень, щоб ще більше зацікавити малюка.
- Друкуйте казкові лабіринти для дітей в кольорі.
- Якщо дитині не подобається завдання і вона відмовляється від його виконання, спробуйте щось інше або поверніться до нього через декілька днів.
- Для старших дітей обирайте українські лабіринти вищого ступеня складності.
- Не забувайте хвалити за правильно виконані завдання, а також підбадьорювати, коли щось не виходить.

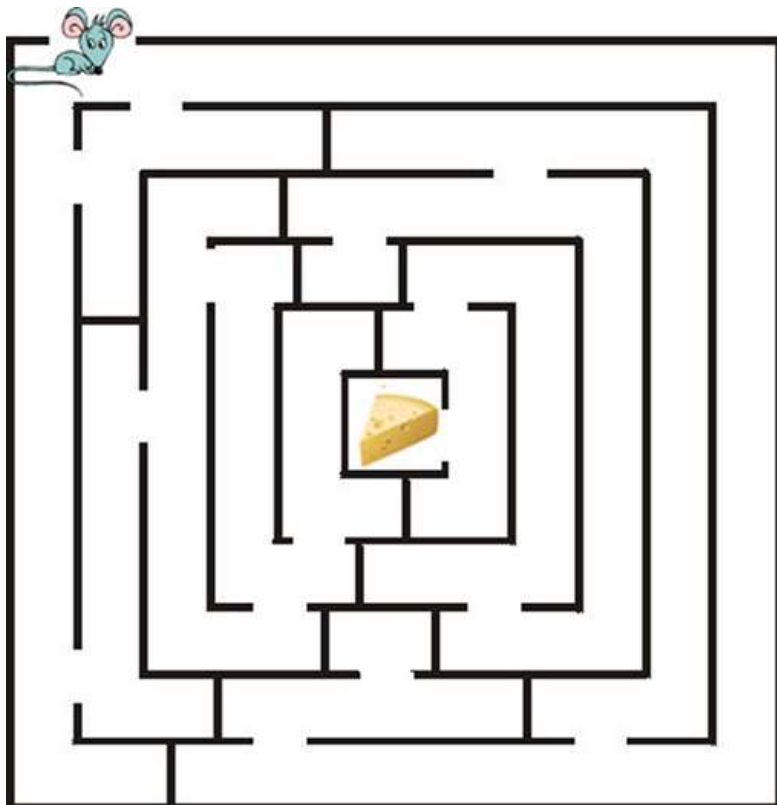
Приклад схеми руху за словесною інструкцією

Приклади лабіринтів різної складності

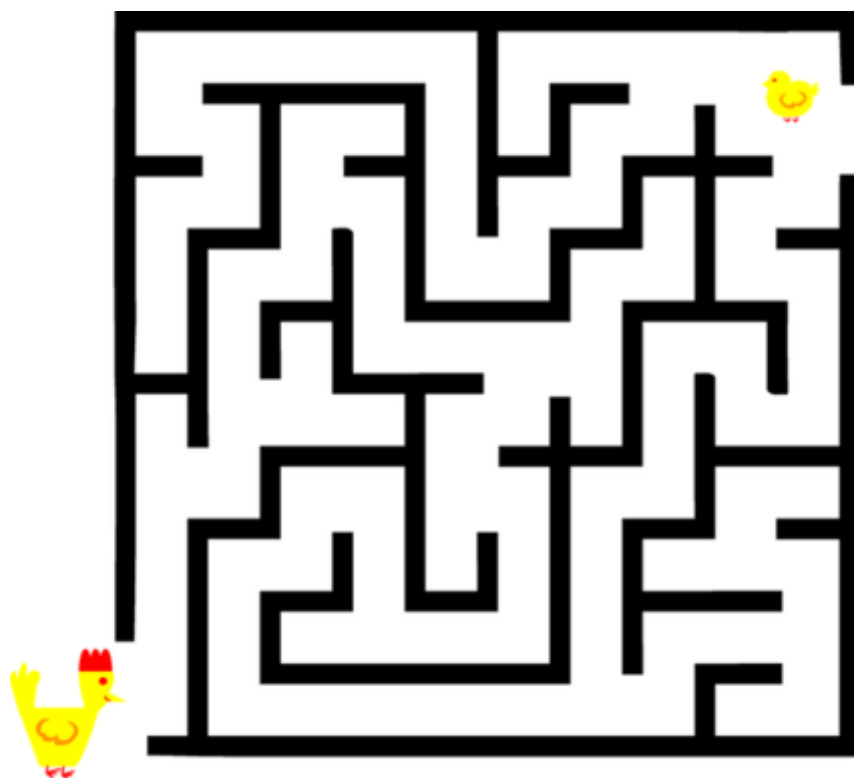
1. Нагодуй тваринку

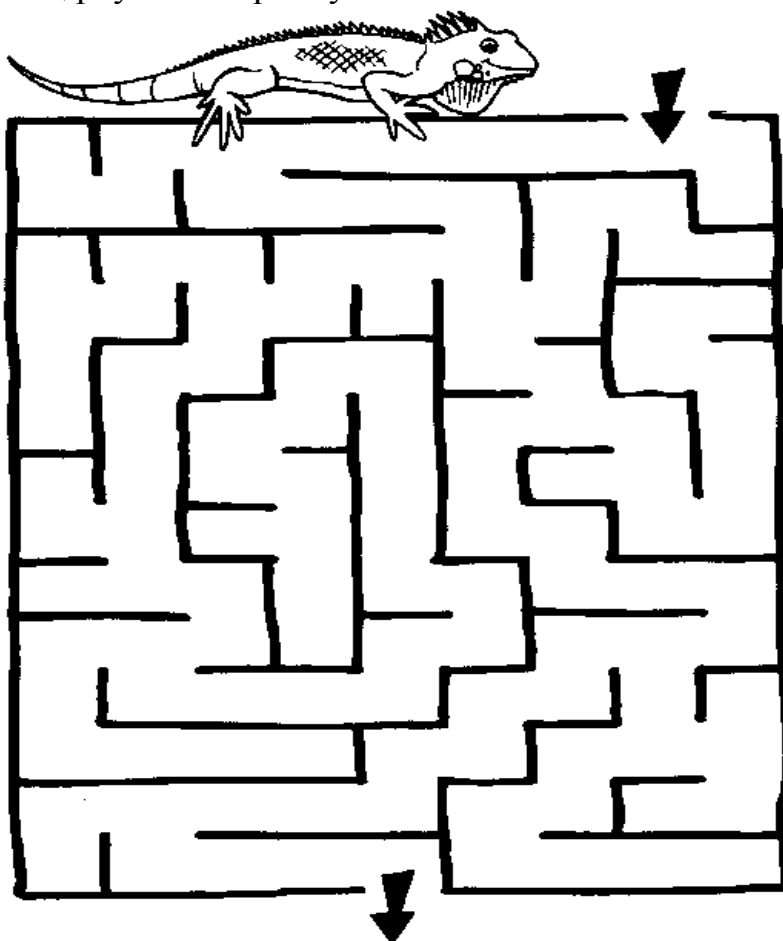
2. Нагодуй мишеня

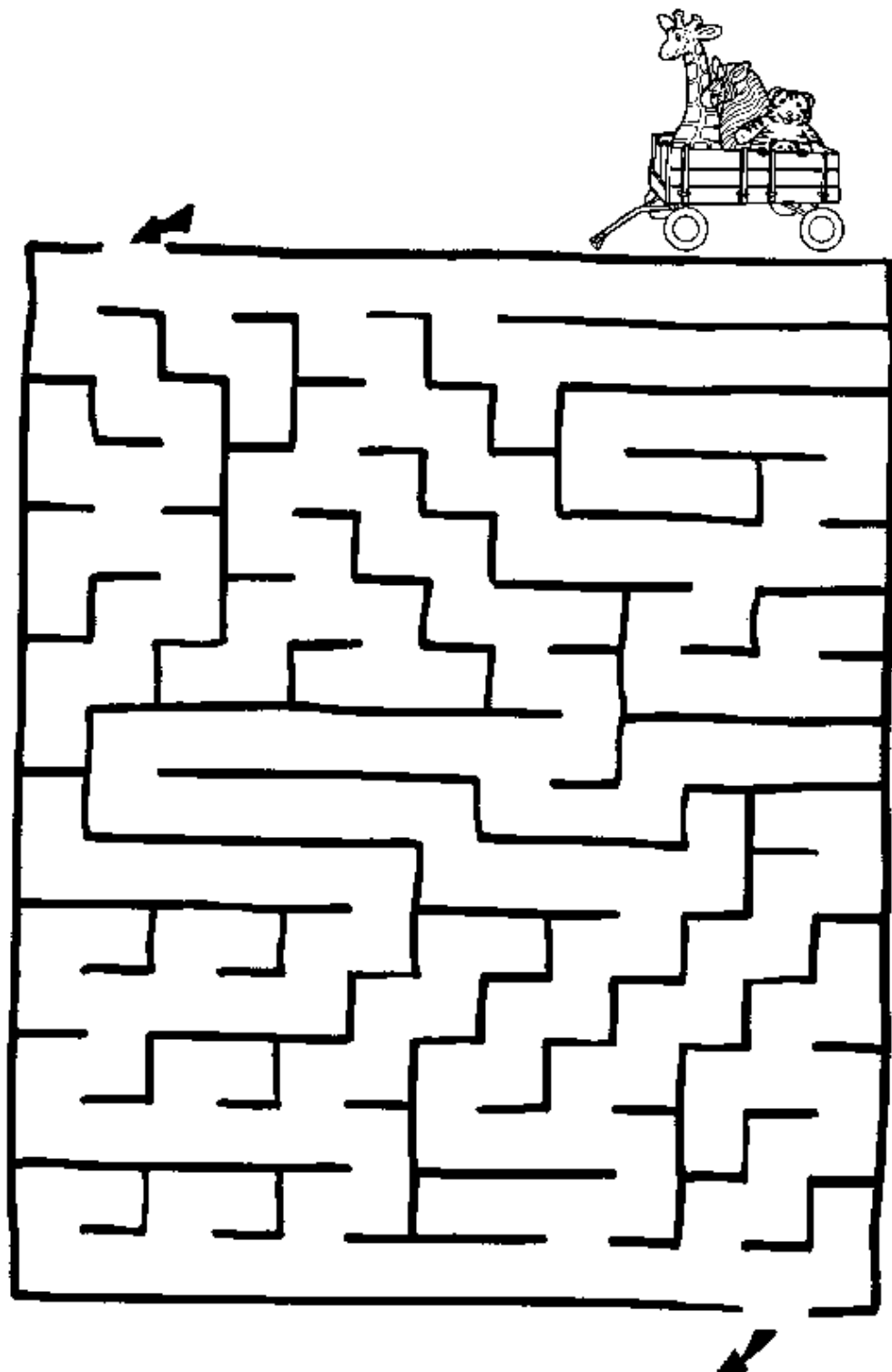
3. Доведи курочку до курчати/ Допоможи курчаті знайти маму

4. Проведи ящірку по лабіринту

5. Привези тварин у зоопарк

6. Допоможи Даші наздогнати Чобітка

